

VERANTWOORDING d.d. 15 juli 2016

Pilotproject Jongerenrechtenbanken Nederland

Betr. Pilotjaar 1 (2015/2016)

14 prioritaire voorwaarden of mijlpalen, waaraan voldaan moet worden om het eerste pilotjaar 2015-2016 als geslaagd te beoordelen.

Na afloop van het Voorbereidingsjaar (2014/2015), resp. voor de start van Pilotjaar 1 werden door het bestuur van de Stichting Jongerenrechtbanken Nederland 14 mijlpalen vastgesteld, die in het eerste pilotjaar gehaald moesten worden om te kunnen besluiten dat het project in Pilotjaar 2 (2016/2017) zou worden voortgezet.

*In het onderstaande wordt in **rood** weergegeven in welke mate en op welke wijze de resp. mijlpalen werden gehaald. In de bestuursvergadering van 20 juni jl. werd na overleg met Project- en Stuurgroep vastgesteld dat het in Pilotjaar 1 bereikte resultaat ruim voldoende is om het tweede pilotjaar doorgang te laten vinden.*

Eind augustus 2016 wordt hiertoe definitief besloten, enerzijds op basis van de voor Pilotjaar 2 vast te stellen mijlpalen, anderzijds op basis van de beschikbaarheid van de daarvoor vereiste financiële middelen.

1. Training en draaiboek voor de zittingen (inclusief stroomschema werkproces) zijn aangepast, getest en geïmplementeerd.

Op basis van de ervaringen in het voorbereidingsjaar werden het draaiboek, de trainingsmethodiek en het opleidingsmateriaal in augustus 2015 aangepast. Belangrijkste aanpassingen:

- Draaiboek: is aangepast en verwerkt in de trainingsmethodiek en trainingsmap
- Opleiding: werkbezoeken aan politie en OM compacter; minder les over juridische theorie; meer aandacht voor gespreks- en discussievaardigheden

Eventuele aanvullende detailwijzigingen worden begin september 2016 nog doorgevoerd.

2. Betrokkenheid van samenwerkingspartners is verder vergroot (scholen, politie, OM, Rechtbank, advocatuur).

In de herfst van 2016 trad de nieuwe jeugdofficier mr. Saskia de Klerk toe tot de Stuurgroep. Haar enthousiasme en inbreng zijn buitengewoon groot – een groot contrast met de opstelling van het OM tijdens het voorbereidingsjaar. Haar kijk op de Jongerenrechtbanken en gewogen oordeel bieden perspectief voor de toekomst.

De huidige betrokkenheid van de samenwerkingspartners wordt op het juiste niveau gecontinueerd. O.a. wordt eind augustus 2016 nog gezien of de politie ook in de Stuurgroep zitting krijgt, of dat kan worden volstaan met het OM.

3. Afspraken rond samenwerking en registratie zijn helder en op papier gezet.

Tussen enerzijds de politie, en anderzijds de Stichting (resp. Stuur- en Projectgroep) werd eind 2015 een concept-convenant gesloten over de wijze van registratie van door de Jongerenrechtbanken behandelde cases. Aanleiding hiertoe waren met name privacy-rechtelijke aspecten van deze registratie in het systeem van de politie.

Het convenant werd in juni 2016 na bijstelling op detailpunten opnieuw vastgesteld en door OM, politie en scholen ondertekend; in de praktijk wordt overigens al in de geest van het convenant gewerkt.

Afgesproken is dat de huidige versie tot juni 2017 wordt gebruikt, en dan opnieuw wordt geëvalueerd.

4. Op basis van een inventarisatie van de incidentenregistratie van de deelnemende scholen en (strikt vertrouwelijk) van de politieregistratie is gezamenlijk in beeld gebracht en verhelderd wat het 'speelveld' van incidenten op de betrokken scholen is.

Zie 5.

5. Er zijn minimaal 10 zittingen per deelnemende school behandeld door de Jongerenrechtbanken. Bij gebrek aan voldoende aangemelde zaken worden deze aangevuld met cold-case zaken. Dat laatste is ook ingegeven om de ervaring van de leden van de jongerenrechtbanken op peil te houden.

Sinds het begin van het afgelopen schooljaar werden op de CSB, OSB en IG resp. 5, 6 en 1 reële cases behandeld. Aangezien dit aantal achterbleef bij de doelstelling werd in juni jl. per school een aantal oefenzaken aanhangig gemaakt. Die aantallen zijn voor CSB, OSB en IG respectievelijk 4, 2 en 5. Daarmee werd niet aan het gestelde aantal voldaan, maar bestuur en team achten in totaal 23 zaken voldoende, te meer daar de gerealiseerde aantallen voldoende zijn voor de beide lopende onderzoeken.

Herhaalde analyse van het ons enigszins tegenvallende aantal case-meldingen - o.m. door strikt vertrouwelijke bestudering van de incidentenregistratie van de betrokken scholen - leverde de volgende conclusies op:

- De ernst van de aangemelde, resp. behandelde zaken is doorgaans zwaarder dan verwacht. Mutatis mutandis impliceert dat dat relatief lichte zaken niet of onvoldoende worden gemeld. Dit geldt zowel voor zaken in het strafrechtelijke als voor zaken in het meer 'disciplinaire' spectrum van incidenten, die geen strafbaar feit opleveren maar vermoedelijk volgens gebruikelijke procedures door de verantwoordelijken op school worden afgedaan.

Dit gegeven heeft ook te maken met het informeren van direct (leerlingen) en indirect (teamleiders en docenten) betrokkenen op de drie scholen. In de laatste vergaderingen van de Project- en Stuurgroep werd dit punt uitvoerig besproken. Met de drie scholen werd in juni jl. dan ook afgesproken dat in Pilotjaar 2 relatief lichte, 'interne' zaken vaker aangemeld zullen worden voor behandeling door de Jongerenrechtbanken.

- Het heeft langer geduurd dan verwacht, voordat de Jongerenrechtbanken in het 'systeem' van de deelnemende scholen integreren, en daardoor dusdanig vanzelfsprekend zijn dat melden van schendingen door leerlingen, docenten en/of directie bij de interne trekker van de Jongerenrechtbanken staande praktijk is.

Dit heeft enerzijds te maken met de mate waarin directie en teamleiding het belang van de Jongerenrechtbanken op school uitdragen, anderzijds in het algemeen met de tot voor kort gevoerde communicatiestrategie over de Jongerenrechtbanken.

Wat betreft dit laatste punt hebben stichting en scholen zich tot op heden immers doelbewust zeer terughoudend opgesteld, omdat Stichting en Stuurgroep

(1) niet te vroeg verwachtingen wilden wekken, en

(2) niet overrompeld wilden worden door belangstelling van de media¹.

Nadat de herziening van de trainingsmethodiek/materiaal en het protocol/draaiboek in de herfst van 2015 waren doorgevoerd, en de organisatie in de tweede helft van het schooljaar 2015/2016 geheel ingewerkt raakte, worden de Jongerenrechtbanken intern op de scholen, én ook extern actiever geïntegreerd, hetgeen in Pilotjaar 2 naar verwachting een positief effect zal hebben op het aantal meldingen.

De veranderde communicatieaanpak leidde eerste helft 2016 o.a. tot een uitstekend artikel in de Volkskrant van 28 april 2016 (bijlage), dat direct tot de publicatie van andere artikelen leidde, en contacten met andere media (o.a. televisie) opleverde.

- Tenslotte wordt de komende maanden vergelijkend onderzoek verricht naar de frequentie van meldingen bij o.a. de youth courts in de VS.

6. Er zijn per school minimaal 6 nieuwe leden geworven en getraind voor de Jongerenrechtbanken. Deze voorwaarde houdt verband met de continuïteit.

Doordat de drie deelnemende scholen verschillen ten aanzien van de lengte van het curriculum, is het verloop van de leden van de Jongerenrechtbanken navenant verschillend. Daardoor werden op de OSB in het voorjaar 12 nieuwe leden opgeleid en beëdigd, en op de CSB in februari 2016 7. Op het IG werden voor de zomer 11 nieuw leden opgeleid, die in september a.s. worden beëdigd.

7. De nieuwe website is ingericht en daarmee een werkzame digitale omgeving gecreëerd voor leden en andere betrokkenen van de jongerenrechtbank enerzijds en externe geïnteresseerden anderzijds.

Begin 2016 werd door het projectteam een briefing opgesteld voor de ontwikkeling van de website V2.0. Inmiddels loopt opdracht tot realisatie.

De proefversie gaat plm. 15 augustus a.s. live, de definitieve (na feedback van team en leden) uiterlijk 1 september 2016 a.s.

8. De onderzoeken van de Universiteit Leiden en Motivaction zijn op basis van de goedgekeurde onderzoeksvoorstellen ook qua uitvoering op elkaar afgestemd, teneinde optimale opbrengsten uit de beide onderzoeken te halen. De planning van de resp. activiteiten is definitief vastgesteld.

In de herfst van 2015 werd veel aandacht besteed aan exacte afstemming (incl. het wegnemen van overlappingen) van de vragenlijsten van de beide onderzoeken. De Universiteit Leiden startte in januari 2016 met de eerste fase van haar onderzoek.

¹ Een artikel in het blad 'Rechtspraak' in december 2014 leidde reeds tot een ware storm van vragen van de pers en verzoeken van televisieproducenten om de pilot op enigerlei wijze te mogen coveren. Deze ontwikkeling maakte dat wij besloten ons in 2016 vooralsnog zeer terughoudend/passief op te stellen t.a.v. de media.

De nulmeting van Motivaction vond in mei/juni 2016 plaats op de deelnemende scholen, en op de twee controlescholen (t.w. het Comenius Lyceum en het Hervormd Lyceum Zuid).

Tevens werd door de Stichting een onderzoeksbegeleidingscommissie samengesteld, die een keer schriftelijk geconsulteerd en inmiddels één maal formeel bijeen werd geroepen.

Deze bestaat uit:

- Suzan Verberk (Onderzoeker Raad voor de Rechtspraak)
- Gaby Crince le Roy (Rechter en lid Bestuur StJRB-NL)
- Saskia Grotenhuis (Dir. OSB en lid Stuurgroep)
- Saskia de Klerk (Jeugdofficier/OM en lid Stuurgroep)
- Joost Oude Groen (Projectleider extern OSB)
- Gert Jan Slump (Algemeen projectleider en projectleider extern CSB)

9. De tussenrapportage van het Leidse onderzoek is gereed en aanbevelingen zijn vertaald in verbeterpunten voor de pilot.

Bespreking van de eerste tussenrapportage staat gepland voor september 2016.

10. De uitkomsten van de eerste meting van het Motivaction onderzoek (normen en waarden) is besproken met de scholen: mede op basis daarvan verhelderen scholen samen met de partners wat de gewenste effecten voor de schoolcultuur (zouden kunnen) zijn.

De eerste rapportage (feitelijk een nulmeting) staat gepland voor september 2016.

11. Structuur en mogelijkheden, ambities en strategie voor eventuele uitbreiding zijn verder beschreven.

- Reeds tijdens het Voorbereidingsjaar werden wij door het Comenius Lyceum (A'dam Nieuw West) benaderd omdat het ook een Jongerenrechtbank op school zou willen implementeren. Aangezien wij daarvoor toen nog niet klaar waren, vonden eerste oriënterende gesprekken pas in de herfst van 2015 plaats. Begin 2016 werden deze met wederzijds positieve intenties opgevolgd. Vervolgens bleek dat concrete afspraken gevolge van een wijziging van de schoolleiding en nog niet mogelijk waren.

Kort voor de zomer werd echter in principe met de schooldirectie afgesproken dat de voorbereidingen in het a.s. najaar gaan plaatsvinden, met het doel de jongerenrechtbank in de lente van 2017 op te leiden en te beëdigden, en de Jongerenrechtbank op het Comenius met ingang van het schooljaar 2017/2018, d.w.z. in Pilotjaar 3, te laten starten. Uiteraard moeten Bestuur en Stuurgroep hieraan nog hun goedkeuring geven.

- Met/via de Rechtbank Haarlem werden serieuze verkennende contacten gelegd om de pilot in samenwerking met gemeente Hollands Kroon (NH) in het publieke domein te laten plaatsvinden. Een bespreking met o.a. de burgemeester en de gebiedsofficier (tevens beleidsofficier jeugd) staat gepland voor eind juli a.s.

- Vanuit de gemeente Zoetermeer kwam een vergelijkbaar verzoek. Een eerste verkennende bespreking vindt in het a.s. najaar plaats.

In de beide voornoemde opties wordt door de Stichting ook nadrukkelijk gekeken naar een ander (d.w.z. meer publiek) financieringsmodel dan in geval van het lopende pilotproject op de drie middelbare scholen in Amsterdam.

Het Bestuur is buitengewoon gelukkig dat het wordt geconfronteerd met deze min of meer spontane verzoeken uit de samenleving. Het stelt zich daar dan ook zeer constructief tegenover op, omdat een dergelijke uitbreiding van de lopende pilot zou kunnen leiden tot een geleidelijke implementatie van Jongerenrechtbanken in een aanzienlijke bredere gemeenschap dan die van de in eerste instantie betrokken scholen.

12. De Raad van Advies is actief betrokken bij het proces.

De Raad van Advies van de Stichting kwam ter kennismaking voor het eerst in februari 2016 bijeen. Deze bestaat uit:

- Theo Doreleijers
- Jessica Asscher
- Frank van de Streek
- Annemiek Wolthuis
- Coby de Graaf

Een tweede, inhoudelijk zeer nuttige bijeenkomst vond plaats op 13 juni jl.

In het tweede pilotjaar wordt de RvA o.m. actief betrokken bij het geplande seminar.

13. Voorwaarden waaronder de Jongerenrechtbank 'self supporting' door de scholen kan worden georganiseerd en daarin geïntegreerd zijn geformuleerd, inclusief aandacht voor de 'schaalgrootte' (jongerenrechtbank per school).

Dit onderwerp werd in juni jl. door Project-, Stuurgroep en Bestuur besproken. Aangezien de organisatie van de Jongerenrechtbanken eigenlijk pas in de loop van de tweede helft van schooljaar 2015/2016 echt ingedraaid raakte, werd besloten dit punt in Pilotjaar 2 nader uit te werken.

Een van de zaken die daarbij aandacht zullen krijgen is het al dan niet werken met stagiaires dan wel ex- leerlingen van de deelnemende scholen (tevens ex-leden van de Jongerenrechtbank) als sociaal-juridisch zittingsbegeleider. De schooldirecties gaven eerder aan dat de praktijk daarvoor nog te zeer in ontwikkeling is. Wel wordt positief gedacht over - naar het voorbeeld van de praktijk in de VS - de inzet van ex-leden van de Jongerenrechtbanken als begeleiders.

14. De kosten voor inrichten en onderhouden van een Jongerenrechtbank worden tussentijds bijgesteld.

De kosten van het functioneren van de Jongerenrechtbanken vielen in Pilotjaar 1 aanzienlijk lager uit dan oorspronkelijk begroot. Dit kwam enerzijds doordat de fasering van de twee onderzoeken anders uitviel waardoor het zwaartepunt van de desbetreffende kosten in Pilotjaar 2 valt; anderzijds doordat begrote kosten t.a.v. communicatie, ICT en website nog niet werden gemaakt, d.w.z. eveneens in Pilotjaar 2 komen te vallen.

Zie verder de separate financiële verantwoording van Pilotjaar 2.

In de bestuursvergadering van 22 augustus 2016 wordt mede op basis van deze notitie besloten aan de Stuurgroep voor te stellen om met ingang van september a.s. Pilotjaar 2 in te gaan.

GJS/EvM – 15.07.2016, namens Stichting Jongerenrechtbanken Nederland